

ارزیابی توان تبیین شاخص‌های حسابداری مدیریت در نظام ارزیابی سلامت بانکی

امیر سودبخش

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

آزیتا جهانشاد

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Az_jahanshad@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۹/۰۶ تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۰/۱۵

چکیده

رمز ماندن و پایداری بانک‌ها در محیط پرتلاطم بازار، در یک رویکرد، مستلزم رقابت خلاق با رقبای پیشتاز و در رویکردی دیگر نیازمند سلامت مالی می‌باشد. در این تحقیق به دنبال ارزیابی توان تبیین شاخص‌های حسابداری مدیریت در نظام ارزیابی سلامت بانکی می‌باشیم. ابزارهای حسابداری مدیریت مورد بررسی در این پژوهش مدیریت کیفیت فراگیر، کارت امتیازی متوازن و مدیریت مبتنی بر ارزش می‌باشد. جامعه مورد مطالعه بانک‌های مورد تأیید بانک مرکزی ج.ا.ایران می‌باشند؛ که با توجه به عدم ارائه اطلاعات توسط تمامی آنها و ضرورت دستیابی به اطلاعات متقن؛ ۱۹ بانک که اقدام به ارائه صورت‌های مالی منتهی به سال ۱۳۹۶ نموده بودند، به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای بررسی و پاسخ به سوال مطرح شده تحقیق، از مدل‌یابی معادلات ساختاری و تحلیل همبستگی استفاده شده است. نتایج حاصل از انجام این تحقیق نشان داد که، در بین تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مدیریت کیفیت فراگیر دارای بالاترین اثرگذاری بوده و سایر اولویت‌ها، به ترتیب، کارت امتیازی متوازن و مدیریت بر مبنای ارزش می‌باشند. در مورد TQM "آموزش"، "کار تیمی" و "تعهد رهبری" به ترتیب، در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند. در بحث کارت امتیازی متوازن، "انسجام و یکپارچگی" در بالاترین درجه قرار گرفته است. در نهایت، در مورد مدیریت بر مبنای ارزش، "توجه به مشتریان" و "روابط انسانی" از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، شاخص‌های سلامت بانکی CAMELS، اولویت‌بندی، بانک.

۱- مقدمه

با توجه به اهمیت رویکرد اقتصاد مقاومتی در اقتصاد کلان کشور و تمرکز دولت بر اجرایی نمودن سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در بازارهای پول و سرمایه؛ ارتقای سلامت مالی و بهبود عملکرد بانک‌ها، و همچنین، شفاف‌سازی عملیات آنها و کاهش زمینه‌های فساد، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است (بانک مرکزی ج.ا.ایران، ۱۳۹۳). برای این که بانک‌ها امن‌تر شوند، و سیستم مالی^۱ آنها با ثبات‌تر گردد؛ موجی از اصلاحات مقرراتی و به کارگیری نظام‌های ارزیابی روی داده است. در همین راستا، نظام ارزیابی سلامت بانکی (CAMELS)، که به ارزیابی سلامت مالی و مدیریتی بانک‌ها می‌پردازد، توسط جامعه جهانی و بانک مرکزی ج.ا.ایران مورد تأکید قرار گرفته است.

شرایط جدید کسب و کار، بانک‌های کشور را که عمدتاً بر محور سپرده‌پذیری، آن هم بر مبنای نرخ، فعالیت متمرکز داشتند؛ تحت تأثیر جدی قرار داده است. لذا، بانک‌ها، باید به چرخشی استراتژیک روی آورده و تعاریف جدیدی از حوزه‌های نوین کسب و کار و رویکردهای جدید، متناسب با فضای جدید اقتصادی را عرضه نمایند (رسول اف، ۱۳۹۳).

در فضای جدید کسب و کار، بانک موفق، بانکی است؛ که در دوران گذار اقتصادی، طرح تحول جامع و تمام عیاری را به گونه‌ای مؤثر و البته با فوریت تمام، برنامه‌ریزی و و مهم‌تر این که، آن را با موفقیت عملیاتی نماید (رسول اف، ۱۳۹۳).

در همین راستا، به عنوان یک راه حل برای ضعف مدل‌های اندازه‌گیری عملکرد سنتی، تعدادی از سیستم‌ها یا تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته^۲ معرفی شد. نمونه‌هایی از این تکنیک‌ها، عبارتند از: مدیریت کیفیت جامع (TQM)، هزینه‌یابی مبتنی بر فعالیت^۳ (ABC)، بودجه‌بندی مبتنی بر فعالیت^۴ (ABB)، کارت ارزیابی متوازن^۵ (BSC)، مدیریت مبتنی بر ارزش^۶ (VBA)، مطالعه تطبیقی^۸ (BNC). تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته می‌تواند به عنوان مجموعه‌ای از نظریه‌ها، استانداردها، اقدامات و چارچوب تحلیلی تعریف شود که هدف آن کنترل و اندازه‌گیری عملکرد سازمان است (ریگبی، ۲۰۱۱).

بانک‌ها به عنوان موسسات مالی و خدماتی، نقش تعیین کننده‌ای در گردش پول و ثروت جامعه برعهده دارند؛ و از این جهت، از جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد هر کشور برخوردارند. از این رو، فعالیت مطلوب و موثر بانک‌ها می‌تواند در رشد بخش‌های مختلف اقتصادی آثار مهمی برجای گذارد (احمدیان، ۱۳۹۲).

بقا و رشد صنعت بانکداری، در یک رویکرد، مستلزم جلب اعتماد و رضایت افراد جامعه؛ و در رویکرد دیگر، نیازمند

سلامت مالی می‌باشد؛ که به نوبه خود یکی از پیش نیازهای اساسی رویکرد اول می‌باشد.

لذا، در شرایط کنونی؛ جهت دستیابی به تحول بنیادین، ضرورت به کارگیری تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته با ابعاد پیش گفته، در بانک‌ها بیش از پیش احساس می‌گردد. لیکن، از منظر اصل محدود کننده هزینه - منفعت، پیاده‌سازی این سیستم زمانی توجیه‌پذیر است که باعث بهبود سلامت مالی بانک‌ها گردد.

همچنین، همان‌گونه، که از مبحث تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته استنباط می‌گردد؛ این مبحث، یک انتخاب از ابزارهای تحلیلی برای بهینه‌سازی عملکرد یک شرکت است. هر تکنیک، اطلاعات عملکرد پویا را فراهم می‌کند. کارت ارزیابی متوازن توسط کاپلان و همکاران در سال ۲۰۰۴ تعریف شده است. به عنوان یک روش مدیریت استراتژیک، استراتژی‌های سازمان را به اهداف، اقدامات و ابتکارات مشخص شده توسط چهار دیدگاه مرتبط می‌کند. در حالی که، مدیریت کیفیت فرگیر به عنوان مجموعه‌ای از مفاهیم و ابزار مدیریت تعریف شده است که هدف آن، شامل، بهبود مداوم عملکرد مدیریت، کارکنان است. مدیریت مبتنی بر ارزش بر تصمیم‌گیری بهتر در تمام سطوح در یک سازمان متمرکز است. در نهایت، مطالعه تطبیقی فرایند مطالعه و مقایسه شیوه‌های موفق و بهترین انتخاب برای بهبود عملکرد سازمان است (احمدآیبه و حسمدالدین، ۲۰۱۶).

لذا، لازم است؛ بانک‌ها قبل از پیاده‌سازی تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های تأثیرگذار آن را بر نظام ارزیابی سلامت بانکی خود، شناسایی؛ و با علم به اولویت و اهمیت هر یک از مولفه‌های پیش گفته، فرآیند پیاده‌سازی را اجرا نمایند. در این صورت است که بانک‌ها می‌توانند؛ با تمرکز بر مولفه‌های با اهمیت و صرف هزینه کمتر، در زمانی کوتاه، از پیامدهای مثبت این تکنیک‌ها بهره‌مند گردند.

در این پژوهش، ضمن بررسی تأثیر سه مورد از تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، یعنی مدیریت کیفیت فراگیر (TQM)، کارت امتیازی متوازن (BSC)، مدیریت مبتنی بر ارزش (VBA)، بر نظام ارزیابی سلامت بانکی، به اولویت‌گذاری ابعاد تأثیرگذار تکنیک‌های فوق، بر نظام ذکر شده پرداخته می‌شود.

مسئله‌ای که در این میان وجود دارد این است که، گزارشی در خصوص تأثیر هم‌زمان این سه مولفه از تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته بر نظام ارزیابی سلامت بانکی (که بیانگر سلامت مالی و مدیریتی بانک‌ها است) و اولویت مولفه‌های تأثیرگذار وجود ندارد. امری که اگر صورت پذیرد،

وجود یا عدم تأثیر آن، مشخص شده و در صورت تأیید، اولاً موجب می‌گردد؛ تا آن بخش از تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته که بر نظام ارزیابی سلامت بانکی تأثیرگذار است، مشخص شده؛ و ثانیاً، آن دسته از بانک‌ها که تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته را اجرایی نکرده‌اند؛ بتوانند آن را با در نظر گرفتن اولویت مولفه‌های با اهمیت به اجرا درآورند.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

۲-۱- مبانی نظری

• نظام ارزیابی سلامت بانکی

در سال ۱۹۷۸، شورای ارزیابی موسسات مالی فدرال^۹ شامل مدیران ارشد سازمان‌های نظارتی آمریکا، شامل، دفتر حسابرسی ارزی^{۱۰}، بانک مرکزی آمریکا، صندوق بیمه سپرده، اداره نظارت بر موسسات پس‌انداز^{۱۱} و مجمع اتحادیه ملی اعتباری، تصمیم به طراحی یک نظام رتبه بندی استاندارد گرفتند. این سازمان‌ها، در سال ۱۹۷۹، به منظور ارزیابی سلامت مالی و مدیریتی موسسات مالی آمریکا، رویکرد CAMEL را برگزیدند. واژه CAMEL، مخفف ۵ معیار اندازه‌گیری موسسات مالی است.

(۱) کفایت سرمایه^{۱۲}

(۲) کیفیت دارایی^{۱۳}

(۳) مدیریت^{۱۴}

(۴) درآمد^{۱۵}

(۵) مدیریت نقدینگی^{۱۶}

در سال ۱۹۹۶، به منظور مبتنی بر ریسک نمودن نظام رتبه‌بندی CAMEL، این نظام مورد بازبینی قرار گرفت و جزء ششمی با عنوان حساسیت به ریسک بازار^{۱۷} به نظام مذکور اضافه گردید و سیستم رتبه‌بندی CAMELS شکل گرفت.

پنج معیار روش رتبه‌بندی CAMEL، بر اساس ۲۱ شاخص کمی و کیفی با وزن‌های متفاوت به شرح زیر اندازه‌گیری می‌شوند. هشت شاخص کمی، ۴۷ درصد در رتبه نهایی سازمان نقش داشته و مابقی ۱۳ شاخص کیفی، ۵۳ درصد از رتبه نهایی را به خود اختصاص می‌دهند.

◀ کفایت سرمایه

(۱) اهرم سرمایه: رابطه بین سرمایه پایه و دارایی‌های

موزون به ریسک را نشان می‌دهد.

(۲) توانایی افزایش سرمایه: توانایی برای افزایش

سرمایه در صورت نیاز در هر لحظه از زمان را

نشان می‌دهد.

(۳) کفایت ذخایر: درجه‌ای که نسبت به آن، ذخایر عمومی و اختصاصی تسهیلات توانایی جذب زیان‌های بالقوه تسهیلات را دارد.

◀ کیفیت دارایی‌ها

(۱) کیفیت سبد دارایی‌ها: اندازه‌گیری مطالبات غیرجاری تسهیلات به کل تسهیلات.

(۲) طبقه‌بندی دارایی‌ها مبتنی بر ریسک.

(۳) سیاست سوخت شدن دارایی‌ها (نرخ سوخت شدن دارایی‌ها).

(۴) بهره‌وری دارایی‌های بلندمدت: سیاست‌های سازمان در خصوص سرمایه‌گذاری در دارایی‌های ثابت.

(۵) زیرساخت‌های سازمان: این نکته را ارزیابی می‌کند که آیا زیرساخت‌های موجود نیازهای کارکنان و مشتریان را تأمین می‌نماید.

◀ مدیریت

(۱) حاکمیت شرکتی: روی این نکته تمرکز دارد که هیأت مدیره سازمان، تا چه حد به لحاظ تخصص‌هایشان، استقلال‌شان از مدیریت و توانایی تصمیم‌گیری منعطف و موثر، مناسب عمل می‌نماید.

(۲) منابع انسانی: این شاخص ارزیابی می‌نماید که آیا مدیریت منابع انسانی، راهنمایی و حمایت مناسبی از کارکنان عملیاتی، شامل، نیرویابی و آموزش نیروی کار جدید، سیستم انگیزشی کارکنان و سیستم ارزیابی عملکرد به عمل می‌آورد.

(۳) فرآیندها، کنترل‌ها و حسابرسی: این معیار، روی درجه رسمی بودن فرآیندهای کلیدی و اثربخشی کنترل‌های ریسک در سراسر سازمان تمرکز دارد.

(۴) سیستم فن‌آوری اطلاعات: این معیار این نکته را ارزیابی می‌نماید که آیا سیستم‌های رایانه‌ای به صورت کارا و اثربخش عمل می‌نمایند و گزارشات مدیریتی را در زمان مناسب و با دقت کافی برای مدیریت تولید و آماده می‌نمایند. این تجزیه و تحلیل، شامل ارزیابی محیط فن‌آوری اطلاعات و کیفیت کنترل‌های فن‌آوری اطلاعات است.

(۵) بودجه‌ریزی و برنامه‌ریزی استراتژیک: این معیار ارزیابی می‌نماید که آیا سازمان برای پیش‌بینی‌های مالی کوتاه‌مدت و بلندمدت خود فرآیندهای جامع و مشارکتی در نظر می‌گیرد و

بیشترین بازدهی و متناسب با نیازهای نقدینگی رتبه‌بندی می‌گردد.

همان‌طور که اشاره گردید، در سال ۱۹۹۶، سیستم رتبه‌بندی CAMEL مورد بازبینی قرار گرفت و یک معیار جدید با حرف S به آن اضافه گردید که به معیار حساسیت به ریسک بازار دلالت دارد. بر این اساس، سیستم رتبه‌بندی CAMELS شکل گرفت.

• حسابداری مدیریت

به گفته انجمن حسابداران خبره مدیریت (CIMA)^{۱۸} حسابداری مدیریت؛ فرآیند تعریف، اندازه‌گیری، تجمیع، تجزیه و تحلیل، مهیاسازی، تفسیر و تبادل اطلاعات مورد استفاده مدیریت، برای برنامه ریزی، ارزیابی و کنترل یک واحد تجاری؛ و برای اطمینان از استفاده مناسب و پاسخگویی به منابع‌شان می‌باشد. حسابداری مدیریت، همچنین، تهیه گزارش‌های مالی را نیز برای گروه‌های غیر مدیریتی مانند ذی‌نفعان، بستانکاران، سازمان‌های قانون‌گذار و مراجع مالیاتی را شامل می‌شود. مؤسسه حسابداران رسمی آمریکا (AICPA)^{۱۹} بیان داشته است که: حسابداری مدیریت در عمل به گسترش در سه حوزه زیر می‌انجامد:

- (۱) مدیریت راهبردی؛ ارتقای نقش حسابدار مدیریت به عنوان یک شریک راهبردی در سازمان.
- (۲) مدیریت عملکرد؛ توسعه عملکرد تصمیم‌گیری کسب و کار و مدیریت عملکرد سازمان.
- (۳) مدیریت ریسک؛ مشارکت در چارچوب‌ها و شیوه‌ها برای شناسایی، اندازه‌گیری، مدیریت و گزارشگری ریسک‌ها و دستیابی به اهداف سازمان.

• تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته

انتخاب ابزارهای تحلیلی به منظور بهینه نمودن کارایی یک شرکت می‌باشند؛ که شامل، مدیریت کیفیت فراگیر، کارت ارزیابی متوازن و مدیریت مبتنی بر ارزش می‌شوند (احمدآیده و حسام‌الدین، ۲۰۱۶). هر تکنیک اطلاعات عملکردی پویا را فراهم می‌نماید.

بر اساس تعاریف، مدیریت کیفیت فراگیر (TQM) به صورت مجموعه‌ای از مفاهیم و ابزارهای مدیریتی تعریف می‌شود که در تلاش است تا با دخیل نمودن مدیران و کارمندان پیشرفت عملکردی مستمر را موجب گردد (هوک، ۲۰۰۴). مقوله مدیریت کیفیت فراگیر، طی دو دهه گذشته توجهات زیادی را در صنعت و علوم آکادمیک به خود جلب کرده است. مدیریت

آیا این برنامه‌ها بر حسب نیاز به روز رسانی می‌گردند و در فرآیند تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

◀ درآمد

- (۱) نسبت بازده حقوق صاحبان سهام که توانایی یک سازمان را در حفظ و افزایش ارزش خالص خود از طریق درآمدهای ناشی از عملیات نشان می‌دهد.
- (۲) کارایی عملیاتی، از طریق تقسیم هزینه‌های عملیاتی بر میزان تسهیلات اعطایی، کارایی سازمان را اندازه می‌گیرد.
- (۳) نسبت بازده دارایی که نشان دهنده این است که دارایی‌های یک سازمان تا چه حد به طور شایسته مورد استفاده قرار گرفته‌اند.
- (۴) سیاست نرخ بهره. این شاخص درجه‌ای را که نسبت به آن مدیریت نرخ بهره وام‌ها (یا سپرده‌ها در صورت وجود) را بر اساس هزینه تمام شده پول، اهداف سودآوری و محیط اقتصادی، تحلیل و تعدیل می‌کند؛ ارزیابی می‌نماید.

◀ مدیریت نقدینگی

- (۱) ساختار بدهی: به ارزیابی ترکیب بدهی شامل زمان بازپرداخت، نرخ بهره، شرایط بازپرداخت و حساسیت به تغییرات در محیط اقتصاد کلان می‌پردازد.
- (۲) وفور منابع متناسب با تقاضای اعتباری: این نکته را ارزیابی می‌نماید که یک سازمان چگونه اعتبار درخواستی خود را در اسرع وقت به شیوه کارا دریافت می‌نماید.
- (۳) پیش‌بینی جریان‌ات وجوه نقد: توانایی بانک در پیش‌بینی الزامات جریان‌ات وجوه نقد خود را ارزیابی می‌نماید. این تحلیل به پیش‌بینی جریان‌ات نقد گذشته و آینده توجه می‌نماید تا مشخص نماید آیا این پیش‌بینی‌ها از جزئیات لازم و دقت تحلیلی برخوردار هستند و آیا پیش‌بینی‌های گذشته با دقت و صحت جریان‌ات نقد ورودی و خروجی را پیش‌بینی می‌نماید.
- (۴) بهره‌وری سایر دارایی‌های جاری بر روی مدیریت دارایی‌ها غیر از پرتفوی اعتباری به ویژه سرمایه‌گذاری‌های نقدی و کوتاه‌مدت تمرکز دارد. سازمان بر اساس درجه حداکثری استفاده از وجوه نقد، حساب‌های بانکی و سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت از طریق سرمایه‌گذاری به صورت منظم با

شیوه‌ای استفاده کنند که موفقیت بلندمدت آن را تضمین نماید (احمدآیبه و حس‌الدین، ۲۰۱۶).

۲-۲- مروری بر پیشینه پژوهش

شاهزادی و همکاران (۲۰۱۸)، تأثیر عوامل داخلی و خارجی بر روی شیوه‌های مدیریت حسابداری در پاکستان را مورد بررسی قرار داده و بیان داشتند؛ تفاوت‌های حسابداری مدیریت به طور قابل توجهی تحت تأثیر عدم اطمینان محیطی قرار می‌گیرند؛ جهت روابط متغیرهای معنی‌دار، انتظارات قبلی را تأیید می‌کنند. از سوی دیگر، انتظارات در مورد رابطه معنی‌دار بین رقابت بازار و استراتژی متقابل از طریق داده‌ها پشتیبانی نمی‌شود. این مطالعه نشان داد که نیاز به آگاهی و درک استفاده از عملیات حسابداری مدیریت در شرکت‌های کوچک در پاکستان وجود دارد به طوری که شرکت‌های کوچک می‌توانند بهره‌وری خود را با هزینه پایین افزایش دهند و عملکرد خود را بهبود دهند.

آمارا و بنلیفا (۲۰۱۷)، با بررسی تأثیر عوامل داخلی و خارجی بر روی شیوه‌های مدیریت حسابداری بیان نمودند؛ شیوه‌های حسابداری مدیریت معمولاً در مرور ادبیات مورد استفاده قرار می‌گیرند، زمانی که تمام فعالیت توسط سازمان برای به حداقل رساندن هزینه‌های آنها، بهبود بهره‌وری، ارائه اطلاعات مناسب و کاهش منابع کسب و کار انجام شده است. اکثر محققان، از پذیرش و اجرای شیوه‌های حسابداری مدیریت در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه صحبت کرده‌اند. شیوه‌های حسابداری مدیریت، جایگاه برجسته‌ای در فرهنگ برای تبادل تکنیک‌های حسابداری مدرن است که به طور خلاصه توسط بسیاری از عوامل احتمالی، شامل، داخلی و خارجی توضیح داده شده است.

عبداله و همکاران (۲۰۱۶) با بررسی شیوه‌های حسابداری مدیریت در محیط‌های تجاری جهانی در خاورمیانه بیان داشتند؛ تکنیک‌های مالی و غیر مالی در حسابداری مدیریت فعلی اضافه شده است. هدف از این فرآیند، ارائه اطلاعات در سطح عملیاتی و سازمانی است. هدف حسابداری مدیریت، ارائه اطلاعات غیرمالی و مالی است که برای مدیران، سرمایه‌گذاران و کارکنان مورد نیاز است.

سانارنی (۲۰۱۵)، با بررسی شیوه‌های حسابداری مدیریت در صنعت هتلداری در یوگیاکارتا، اندونزی بیان می‌دارد؛ حسابداری مدیریت سازمان نقش مهمی در فرآیند مدیریت دارد. این ابزار کمک می‌کند تا اطلاعات عینی برای برنامه‌ریزی، ارزیابی، کنترل و تصمیم‌گیری کسب و کار ارائه گردد. مدیر، اطلاعات را از حسابداری مدیریت دریافت و فعال‌سازی می‌کند.

کیفیت فراگیر، یکی از مشهورترین و پر دوام‌ترین مفاهیم و فلسفه‌های توسعه و مدرن مدیریت در پایان قرن گذشته بوده که اثرات شگرف و عمیقی در تاریخ کسب و کارهای جدید داشته است. توسعه مفاهیم مدیریت کیفیت فراگیر باعث ایجاد تغییر جهت در فرآیندهای ارزیابی سازمانی، از کنترل کیفیت به سمت تضمین کیفیت شده‌اند و نیز بازتابی از کاربردهای متنوع و متفاوت آن که از بخش‌های تولیدی کارخانه‌ها شروع و به بخش‌های وسیعی از سایر فعالیت‌های سازمانی گسترش پیدا کرده است. (احمد و همکاران، ۲۰۱۲).

کارت ارزیابی متوازن (BSC)، توسط کاپلان و همکاران (۲۰۰۴) به عنوان یک تکنیک مدیریت استراتژیک معرفی شد؛ که استراتژی‌های سازمان را در قالب اهداف روشن، معیارها، مقاصد و اولویت‌ها بیان می‌نماید که از جنبه‌هایی سازمان می‌بایند. روش ارزیابی متوازن، از شاخص‌های جاری برای میزان خوب بودن فعالیت‌هایی که انجام می‌دهیم و از شاخص‌های هدایت‌گر برای آنچه انتظار داریم در آینده اتفاق بیفتد، استفاده می‌نماید. شاخص‌ها باید در راستای اهداف استراتژیک سازمانی باشند و عملکردها را در راستای این اهداف به وضوح ارزیابی نماید. اهداف سازمانی نیز باید هوشمند باشند. در ارزیابی متوازن، شاخص‌های مالی به عنوان خروجی هستند، اما معیاری برای آنچه که در سازمان هست یا اتفاق خواهد افتاد، ارائه نمی‌دهد. معیارهای رضایت مشتری، رشد و بقا، شاخص‌های عملکرد جاری شرکت هستند و عملکردهای داخلی (کارایی، سرعت، کاهش فعالیت‌های بدون ارزش افزوده و کاهش مشکلات کیفیت و سیستم‌های منابع انسانی توسعه) شاخص‌های هدایت‌گر عملکرد سازمان هستند (الوه و شوستران، ۲۰۰۲).

مدیریت مبتنی بر ارزش، بر تصمیم‌سازی بهتر در تمام سطوح تمرکز دارد. در رویکرد مدیریت مبتنی بر ارزش (VBM)، هدف کلی به حداکثر رساندن ارزش سازمان است که به این معناست که تصمیماتی که امروز گرفته می‌شوند، صرفاً، برای دستیابی به سود کوتاه‌مدت نباشند. اگر تأثیرات بلندمدت تصمیمات خود بر سودآوری و پایداری سازمان خود را در نظر داشته باشید، بازتاب آن را در آینده و در جریان نقدی به دست آمده توسط سازمان، مشاهده خواهید کرد. مدیریت مبتنی بر ارزش از افراد و کارکنان شرکت می‌خواهد تا همانند صاحبان شرکت فکر کنند و تصمیمات‌شان را به گونه‌ای اتخاذ کنند که در نهایت به سود شرکت باشد. مدیران باید به طور مداوم به دنبال رشد فرصت‌ها و سرمایه‌گذاری روی فرصت‌هایی باشند که به خلق ارزش منجر شوند و از سرمایه‌های شرکت به

دمیربگ و همکاران (۲۰۰۵)، به تجزیه و تحلیل رابطه میان بکارگیری TQM و عملکرد سازمانی شرکت‌های کوچک و متوسط در کشور ترکیه پرداختند. نتیجه این تحقیق مشخص نمود که رابطه مثبت و قوی میان بکارگیری TQM و عملکرد غیرمالی وجود دارد؛ در حالی که، تنها اثرضعیفی بر عملکرد مالی شرکت‌های کوچک و متوسط وجود دارد.

سومار و همکاران (۱۳۹۷)، با بررسی تکامل ابزارهای حسابداری مدیریت، به عنوان راهکاری برای کاهش سایه شوم تجدید ارائه فرصت طلبانه بیان داشتند؛ در محیط تجارت کنونی استفاده صحیح از رویکردهای نوین حسابداری مدیریت، که شرکت‌ها را در دستیابی بهتر به اهداف و کسب مزیت‌های رقابتی یاری کند، الزامی است. همچنین، شرکت‌های مرحله اول تکامل به دلیل عدم تحقق اهداف پیش بینی شده، همگی صورت‌های مالی خود را تجدید ارائه می‌کنند؛ اما، شرکت‌های مرحله چهارم تکامل در تجدید ارائه‌های صورت‌های مالی خود انگیزه‌های غیرفرصت طلبانه دارند. لذا، می‌توان گفت بکارگیری ابزارهای حسابداری مبتنی بر خلق ارزش می‌تواند باعث کاهش تعداد تجدید ارائه‌ها و تغییر انگیزه تجدیدارائه‌ها از فرصت طلبانه به غیرفرصت طلبانه شود. همچنین، متغیرهای کیفیت حسابرسی و نرخ موثر مالیاتی؛ میزان اثرگذاری ابزارهای حسابداری مدیریت بر تجدید ارائه را تعدیل می‌کنند.

کاشانی‌پور و همکاران (۱۳۹۷)، با بررسی تأثیر عوامل اقتصادی و انسانی در بکارگیری ابزارهای حسابداری مدیریت (شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) بیان داشتند؛ حسابداری مدیریت، یک سیستم اندازه‌گیری برای گردآوری اطلاعات مالی و عملیاتی است که فعالیت مدیریتی را هدایت می‌کند. مدیران شرکت‌ها به دانستن چگونگی رفتار درآمدها، هزینه‌ها و خطر از دست دادن کنترل عملکرد شرکت‌های خود نیاز دارند. در این راستا، از اطلاعات حسابداری مدیریت به منظور تصمیم‌گیری پیرامون انجام فعالیت‌های تحقیق و توسعه، بودجه‌بندی، طراحی محصول، قیمت گذاری، ارائه کالاها و خدمات مورد نیاز مشتریان استفاده می‌کنند.

وطن‌پرست و همکاران (۱۳۹۷)، با مرور تاریخچه و تکنیک‌های حسابداری مدیریت بیان نمودند؛ حسابداری مدیریت یکی از گرایش‌های تخصصی حسابداری است که نیاز به این گرایش، منجر به عرضه آن شد. امروزه واحدهای تولیدی موفق از جمله توپوتا، از این تکنیک‌ها بهره می‌برند. آنچه مسلم است؛ این است که حسابداری مدیریت با گذر زمان و تغییر نیازها تغییر یافت و در شرایط رقابت جهانی که ناشی از

یادی و آفس (۲۰۱۴)، در تحقیقی به بررسی تأثیر عوامل محیطی بر استفاده از ابزارهای جدید حسابداری مدیریت پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که عدم اطمینان محیطی تأثیر معنی داری بر میزان استفاده از ابزارهای جدید حسابداری مدیریت دارد. به علاوه، عدم اطمینان محیطی به واسطه سودمندی ابزارهای حسابداری مدیریت، تأثیر مثبت بر عملکرد شرکت‌ها دارد.

کیارزم و همکاران (۲۰۱۳)، در یک مطالعه، مقادیر تأثیر گذار TQM را بر عملکرد مالی با استفاده از فرآیند سلسله مراتبی (AHP) مورد بررسی قرار داده‌اند. در این مطالعه، عوامل تعهد مدیریت ارشد، تمرکز بر مشتری، پیشرفت مستمر، تمرکز بر فرآیند، تصمیم‌گیری مبتنی بر حقیقت و افراد متعهد، تحلیل و اولویت بندی شدند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، عامل مدیریت ارشد متعهد، بالاترین اهمیت را دارد. پس از آن، تمرکز بر مشتری، پیشرفت مستمر، افراد متعهد، تصمیمات مبتنی بر حقیقت و نهایتاً تمرکز بر فرآیند دارای اهمیت می‌باشند.

امل بن (۲۰۱۲)، نیز در پژوهشی به بررسی این موضوع پرداخت که استفاده مدیریت ارزش و هزینه یابی بر مبنای فعالیت با یکدیگر می‌تواند به مدیران کمک کنند تا حاشیه سود را دقیق‌تر پیش بینی کنند و به تجزیه و تحلیل رضایت مشتریان بپردازند.

احمد و همکاران (۲۰۱۲)، به بررسی رابطه ای بین شیوه های TQM و عملکردهای کسب و کار با واسطه‌های کنترل آماری فرآیند، تولید ناب و نگهداری و تعمیرات بهره‌ور فراگیر (TPM) پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان داده است که، میان شیوه‌های مدیریت کیفیت جامع و عملکردهای کسب و کار، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

وال محمدی (۲۰۱۱)، به تأثیر بکارگیری TQM بر عملکرد سازمانی شرکت‌های کوچک و متوسط ایران پرداخته است. تجزیه و تحلیل آماری این تحقیق نشان داد، ارتباط معناداری بین TQM و عملکرد سازمانی شرکت‌های کوچک و متوسط وجود دارد. همچنین، نتایج تحقیق مشخص نمود، که رهبری نقش مهمی در بهبود عملکرد سازمانی شرکت‌های کوچک و متوسط ایران دارد.

کومار و همکاران (۲۰۰۸)، اثر TQM بر عملکرد شرکت را در کشور کانادا مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج تحقیق مشخص نمود که، TQM بر تمام ابعاد مورد مطالعه عملکرد سازمانی، از جمله، روابط کارکنان، رضایت شغلی و نتایج مالی (افزایش سودآوری) اثر مثبت دارد.

حق انتخاب مشتریان، پیشرفت فن‌آوری، جهانی شدن و غیره است، مثرتر واقع شد.

زارعی و برزگر (۱۳۹۶)، با ارزیابی تأثیر تصویرسازی داده‌ها در گزارش‌های حسابداری مدیریت بر تصمیم‌گیری مدیران عنوان داشتند؛ امروزه با زیاد شدن حجم اطلاعات، مدیران با افزایش بار اطلاعاتی و افزایش فشار برای تصمیم‌گیری‌های کارآمد مواجه هستند. از این رو، فرآیند تصمیم‌گیری در حسابداری مدیریت دشوار شده است؛ اما چالش بزرگ این است که اطلاعات و داده‌ها چگونه جمع‌آوری شود تا منتج به تسهیل و سازمان‌دهی فرآیند تصمیم‌گیری گردد. تصویرسازی داده‌ها نشان‌دهنده روشی برای غلبه بر این چالش و بهبود کیفیت تصمیم‌گیری و گزارش‌های مدیریت است. نتایج آنها نشان داد؛ مدیران با ارائه جدول و نمودار، قادر به تصمیم‌گیری بهتری بوده و امتیاز بسیار بالایی را دریافت نموده‌اند و در شرایطی که اطلاعات را تنها به شکل جدول دریافت کردند، عملکرد ضعیفی را نشان دادند. افزون بر این، یافته‌ها حاکی از آن بود که صرف‌نظر از نوع اطلاعات ارائه شده، مدیران نسبت به دانشجویان اطمینان بالاتری نسبت به تصمیمات خود دارند.

فیل‌سرای و همکاران (۱۳۹۵)، در تحقیقی با عنوان «تصمیم‌گیری و حسابداری مدیریت: دو مطالعه برون‌سپاری» به بررسی استفاده از اطلاعات حسابداری مدیریت در شرایط تصمیم‌گیری قابل توجه، از نظر استراتژیکی و پیچیده در دو شرکت ساخت معتبر پرداختند. شرایط، شامل، چندین شرکت-کننده‌ی تصمیم‌گیری با اولویت‌های متناقض بالقوه، قابلیت‌های تهیه اطلاعات محدود و ابهامات در زمینه پیامدهای مالی گزینه‌های تصمیم متناوب بوده است. دو مطالعه موردی، دو راهکار متدولوژیکی مختلف را برای تصمیم‌گیری آشکار ساخته است: تحلیلی و مبتنی بر بازیگر (ایفا کننده نقش). این راه-کارها، به طور قابل توجهی از روش‌های مختلف مدیریت ابهام اطلاعات، تئوری تعامل میان اتحاد شرکت‌کننده‌ها در تصمیم و استفاده از اصول حسابداری مدیریت استفاده می‌کنند. یافته‌های آنها نشان داد که اطلاعات حسابداری مدیریت و تکنیک‌ها، نقش مهمی در رابطه با شرایط تصمیم‌گیری و پیچیده سازمانی ایفا می‌کنند. روش‌های ارائه شده، مثال‌های آموزشی بالقوه جهت یادگیری سازمان‌ها ارائه نمود. یافته‌ها، ماهیت ساده مقالات حسابداری مدیریت قراردادی را بر روی تصمیم‌گیری بیان نمودند (به عنوان مثال، برون‌سپاری و ساخت یا خرید).

دیانتی و همکاران (۱۳۹۵)، به بررسی رابطه بین کاربرد ابزارهای پیشرفته حسابداری مدیریت و ارزش افزوده اقتصادی پرداختند. آنان پس از تجزیه و تحلیل ۱۳ پرسش‌نامه تکمیل

شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دریافتند که بکارگیری ابزارهای نوین حسابداری مدیریت بر شاخص ارزش افزوده اقتصادی مثبت و معنی‌دار است.

احمدپور و سودبخش (۱۳۹۴)، به بررسی رابطه میان مدیریت کیفیت جامع و عملکرد مالی بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و سرمایه‌گذاری پرداختند. آنها به بررسی رابطه عملکرد مالی و هفت بعد مدیریت کیفیت جامع، شامل: رهبری، بهبود مستمر، مشارکت داخلی و خارجی، تمرکز بر مشتری، فرآیند مدیریت، دستاورد کارمندان و یادگیری، در بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و سرمایه‌گذاری پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، رابطه مثبت و معناداری بین ابعاد مدیریت کیفیت جامع و عملکرد مالی وجود دارد.

سپاسی و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی، تأثیر توانایی مدیریت بر تجدید ارائه صورت‌های مالی با تأکید بر انگیزه‌های فرصت طلبانه را بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد که تعداد ۸۵۱ تجدید ارائه در حد فاصل سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۱ در صورت‌های مالی رخ داده است؛ که در این بین، تعداد ۳۱۲ تجدید ارائه (یعنی ۳۶٪) از نوع غیر فرصت طلبانه است و ۱۱۱ تجدید ارائه (یعنی ۱۳٪) از نوع غیرفرصت طلبانه افزایشی است. همچنین، آنان دریافتند که، فقط هنگامی بین توانایی مدیریت با تجدید ارائه صورت‌های مالی رابطه معناداری وجود دارد که نوع رفتار، فرصت‌طلبانه باشد و در انواع مختلف رفتار غیر فرصت طلبانه (غیر فرصت طلبانه افزایشی و غیر فرصت طلبانه کاهش) رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

کمالی و همکاران (۱۳۹۳)، در تحقیق خود با استفاده از مدل بادتچر (۲۰۱۲) اثر تجدید ارائه صورت‌های مالی و نوع آن (فرصت طلبانه و غیرفرصت طلبانه) بر رشد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی کردند. همچنین نتایج حاکی از تأثیر نوع تجدید ارائه فارغ از انگیزه‌های تجدید ارائه بر نرخ رشد تأمین مالی خارجی شرکت‌ها بود.

حاجیه‌ها و خراطزاده (۱۳۹۳)، پژوهشی با عنوان بررسی رابطه کاربرد نوآوری‌های حسابداری مدیریت و شاخص‌های مالی ارزیابی عملکرد انجام دادند. شاخص‌های مالی مذکور عبارتند از بازده دارایی‌ها، بازده حقوق صاحبان سهام و بازده فروش. براساس نتایج بدست آمده در این تحقیق میان شاخص بازده دارایی‌ها و کاربرد از نوآوری‌های حسابداری مدیریت رابطه معناداری وجود دارد. البته این رابطه میان بازده حقوق صاحبان سهام و بازده فروش با کاربرد نوآوری‌های حسابداری مدیریت وجود ندارد.

۳- فرضیه‌های پژوهش

با توجه به هدف این پژوهش که معطوف به تعیین اولویت‌های مولفه‌های تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته بر اساس تأثیرگذاری این تکنیک‌ها بر روی نظام ارزیابی سلامت بانکی بود؛ فرضیه اصلی این پژوهش به صورت زیر می‌باشد:

- (۱) مولفه‌های تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، بر نظام ارزیابی سلامت بانکی اثرگذار است.
- و همچنین فرضیه‌های فرعی نیز عبارتند از:
  - (۱) مدیریت کیفیت فراگیر بر نظام ارزیابی سلامت بانکی اثرگذار است.
  - (۲) کارت امتیازی متوازن بر نظام ارزیابی سلامت بانکی اثرگذار است.
  - (۳) مدیریت مبتنی بر ارزش بر نظام ارزیابی سلامت بانکی اثرگذار است.

این پژوهش فاقد فرضیه در مورد نحوه اولویت‌بندی می‌باشد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر، یک تحقیق کاربردی می‌باشد. زیرا، در جستجوی دستیابی به یک هدف علمی است و بر حل مسأله‌ای تأکید دارد؛ و شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آنها، توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است (حسینی و همکاران، ۱۳۸۸). از حیث روش، نیز می‌توان آن را یک، تحقیق توصیفی همبستگی برشمرد.

برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، از نرم افزارهای SPSS و LISREL، مدل‌یابی معادلات ساختاری، آزمون کولموگوروف اسمیرنوف، تحلیل همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه، کلیه بانک‌های فعال در ایران می‌باشند؛ که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات تمامی آنها و همچنین، ضرورت دستیابی به اطلاعات مالی متقن؛ ۱۹ بانک به عنوان نمونه انتخاب شدند.

برای جمع‌آوری اطلاعات، در این تحقیق از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. از مطالعات کتابخانه‌ای، به عنوان شالوده‌ای، برای تدوین چارچوب نظری تحقیق و نیز دستیابی به داده‌های مربوط به نظام ارزیابی سلامت بانکی بانک‌ها استفاده شده؛ و از روش میدانی به منظور محاسبه شاخص‌های کمی نظام ارزیابی سلامت بانکی مبتنی بر صورت‌های مالی بانک‌ها و توزیع پرسش‌نامه، برای دریافت اطلاعات از بانک‌ها در خصوص تکنیک‌های حسابداری مدیریت و شاخص کیفی نظام ارزیابی سلامت بانکی بهره گرفته شده است. بنابراین، در این تحقیق، داده‌ها از طریق بررسی

صورت‌های مالی بانک‌ها و توزیع پرسش‌نامه میان نمونه‌های این جامعه، جمع‌آوری گردیده است.

برای این تحقیق سه جامعه آماری در نظر گرفته شده است.:

(الف) جامعه آماری پژوهشی: این جامعه آماری به منظور شناسایی مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی استفاده خواهد شد. این جامعه، شامل کلیه مقالاتی است که برای شناسایی مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی نوشته شده‌اند. برای اعتبارسنجی مقالات، معیارهایی، مثل درج در مقالات معتبر دانشگاهی، ISI و علمی پژوهشی داخلی و اینترنتی مربوط به صاحب نظران حسابداری مدیریت پیشرفته و نظام ارزیابی سلامت بانکی پیش‌بینی می‌شود.

(ب) جامعه آماری خبرگان اول: این جامعه به منظور بررسی روایی مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، متناسب با شرایط و امکانات بالقوه؛ روایی پرسش‌نامه‌ها و در نهایت در مواردی روایی کلی تحقیق تعریف می‌گردند. اعضای این جامعه را اعضای هیأت علمی رشته‌های حسابداری و بانکداری که دارای تخصص در این زمینه بوده و مقالاتی در زمینه انواع مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی داشته‌اند، تشکیل می‌دهند. تعداد اعضای این جامعه، اندک بوده و شامل افراد در دسترس می‌باشند.

(ج) جامعه آماری خبرگان دوم: در مرحله دوم، جامعه آماری شامل کارشناسان مسلط به موضوع حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی در سازمان-هایی که در بخش قلمرو مکانی تحقیق آورده شده است، می‌باشد. کارشناسان و متخصصانی که در این بخش، جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند از بین افرادی که پست مدیریتی در زمینه مدیریت قلمرو مجموعه سازمان‌های تحت بررسی داشته و حداقل یک ویژگی از خصوصیات زیر را دارا باشد انتخاب خواهند شد: (الف) دارای مدرک تحصیلی دانشگاهی (کارشناسی و بالاتر)؛ (ب) دارای گزارشات، تحقیقات یا مقالات علمی در حوزه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مولفه‌های اثرگذار بر فرآیندهای حسابداری مدیریت پیشرفته و مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی استفاده خواهد شد.

متغیرها	مولفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
	مدیریت بر مبنای ارزش	0/892
	شاخص‌های کیفی نظام ارزیابی سلامت بانکی	0/813

برای بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق، از نرم افزار SPSS22 و آزمون کولموگروف اسمیرنوف و تحلیل همبستگی (پیرسون یا اسپیرمن) و روش معادلات ساختاری و نرم‌افزار استفاده می‌گردد.

در شکل (۱) مدل پیشنهادی مورد استفاده در تحقیق نشان داده می‌شود. بر اساس ضرایب بدست آمده از تجزیه تحلیل این مدل، نسبت به پاسخ به سوال پژوهش و اولویت‌بندی شاخص‌ها مبادرت می‌ورزیم.

۵- یافته‌های پژوهش

۵-۱- آزمون کولموگروف-اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق

در آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، هدف اصلی شناسایی تابع توزیع فراوانی داده‌های مورد مطالعه خواهد بود. جدول (۲) گویای این مطلب است که کلیه متغیرها از تابع توزیع نرمال پیروی می‌کنند و لذا با در نظر گرفتن تعداد نمونه آماری (بیشتر از ۳۰ نفر) استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل مسیر در تجزیه و تحلیل یافته‌ها، امکان پذیر خواهد بود.

پس از طراحی پرسش‌نامه، برای اطمینان از روایی آن، پرسش‌نامه تنظیم شده از تعدادی از خبرگان، شامل، اساتید راهنما، برخی دیگر از اساتید دانشگاهی مربوط و همچنین تعدادی از محققان و مدیران در سازمان مورد مطالعه درخواست شد تا پرسش‌نامه‌ها را مطالعه نموده تا در نهایت نظرات ارزشمند آنها نیز مورد توجه قرار گیرد. لذا، پرسش‌نامه‌های مورد استفاده در این تحقیق، از روایی مورد نیاز برخوردار هستند.

پرسش‌نامه از طریق ارسال برای مدیران ارشد بانک‌ها تکمیل می‌گردد. در این تحقیق، از فرمول کوکران برای بدست آوردن حجم نمونه استفاده شده است. رقم بدست آمده معادل ۲۵۰ می‌باشد که مبین حجم نمونه مورد نظر بر اساس فرمول مورد نظر خواهد بود.

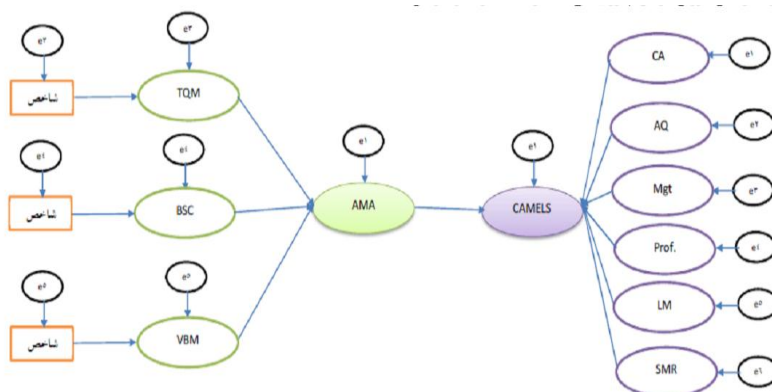
آنالیز روایی و اعتبار پرسش‌نامه، از منظرهای مختلف نیز در این پژوهش مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش، ضمن بهره‌گیری از روش دلفی در افزایش ضریب روایی متغیرهای انتخاب شده، پرسش‌نامه تهیه شده در اختیار خبرگان شامل مدیران صاحب‌نظر بانکی و اساتید دانشگاه قرار گرفت.

برای بررسی پایایی پرسش‌نامه نیز از روش آلفای کرونباخ و از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. به عنوان یک قاعده کلی، حد نصاب و به عبارتی مقدار لازم آلفا برای یک شاخص را 0.7 در نظر می‌گیرند و چنانچه مقدار ضریب آلفا بزرگتر و یا مساوی این مقدار باشد آنگاه ابزار اندازه‌گیری از پایایی بالایی برخوردار بوده و در این صورت بهتر می‌توان به نتایج آن اعتماد کرد.

بر این اساس، برای سنجش پایایی پرسش‌نامه‌های این تحقیق از روش آلفای کرونباخ با کمک نرم افزار SPSS استفاده شده است. لذا، تعداد ۳۰ پرسش‌نامه به عنوان نمونه اولیه توزیع می‌گردد و به کمک نرم افزار آماری SPSS، میزان ضریب اعتماد پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده با روش آلفای کرونباخ محاسبه خواهد شد. نتایج مربوط به جدول (۱) گویای ضرایب بالا و قابل توجه در بسیاری از متغیرها و گویه‌های مدل است.

جدول (۱): بررسی پایایی پرسش‌نامه تحقیق

متغیرها	مولفه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
حسابداری مدیریت پیشرفته	مدیریت کیفیت فراگیر	0/728
	کارت امتیازی متوازی	0/748

شکل (۱): مدل مفهومی تحقیق

جدول (۲): نتایج مربوط به آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

VBM	BSC	TQM	پارامترها	
۰.5043	۰.4830	۰.4768	میانگین	پارامترهای توزیع
۰.12808	0.12235	۰.13230	انحراف استاندارد	نرمال
۰.047	۰.057	۰.028	مطلق	مقادیر مربوط به اختلاف
۰.041	۰.033	۰.024	مثبت	
-0.047	-0.057	-0.028	منفی	
۰.896	۰.441	۰.662	آماره K_S	
۰.398	۰.990	۰.773	سطح معنی داری	

عاملی، صورتی از اعتبار سازه است که از طریق تحلیل عاملی به دست می‌آید. تحلیل عاملی یک فن آماری است. در حقیقت، استفاده از تحلیل عاملی در شاخه‌هایی که در آنها از پرسش‌نامه و آزمون استفاده می‌شود و متغیرها از نوع مکنون می‌باشد، لازم و ضروری است.

در حوزه‌هایی که یک مفهوم و ابعاد زیربنایی با آن و نیز شاخص‌های آن مشخص باشند، نیازی به تحلیل عاملی اکتشافی نیست و معمولاً از تحلیل عاملی اکتشافی برای شناسایی ابعاد زیربنایی یک حوزه ناشناخته استفاده می‌شود. در صورتی که حوزه و ابعاد آن برای محقق براساس مرور ادبیات مشخص باشد، می‌توان مستقیماً از تحلیل عاملی تأییدی استفاده نمود. در این تحقیق، با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی مرتبه اول، ۱۸ عامل ابتدایی این متغیرها استخراج گردید که نتایج آن به شرح جدول (۵) است.

۲-۵- بررسی متغیرهای مستقل پژوهش

مقایسه میانگین حسابداری مدیریت پیشرفته به تفکیک جنسیت در جدول زیر نشان داده شده است. بر اساس جدول (۳) و t-test دو نمونه مستقل انجام شده، می‌توان گفت که سطح اهمیت حسابداری مدیریت پیشرفته در سازمان از منظر گروه‌های جنسیتی تفاوت معنی داری ندارد.

بررسی تفاوت میانگین حسابداری مدیریت پیشرفته به تفکیک سطح تحصیلات بر اساس تحلیل واریانس انجام شده و مطابق جدول (۴) می‌توان گفت که سطح اهمیت حسابداری مدیریت پیشرفته در سازمان در بین طبقات تحصیلی تفاوت معنی داری ندارد.

۳-۵- بررسی تحلیل عاملی اکتشافی به منظور سنجش

روایی سوالات تحقیق

مقایسه در جدول (۵) تحلیل عاملی اکتشافی به منظور سنجش روایی سوالات از تحلیل عاملی نیز استفاده شده است. اعتبار

جدول ۳- تاثیر جنسیت بر سطح اهمیت حسابداری مدیریت پیشرفته در سازمان

VBM	BSC	TQM	عوامل
۰,۷۶۵	۰,۷۵	۰,۵۶۹	سطح معنی داری

جدول ۴- اندازه تاثیر سطح تحصیلات بر سطح حسابداری مدیریت پیشرفته

VBM	BSC	TQM	عوامل
۱,۸۳۰	۰,۶۹۹	۰,۴۸۰	آماره آزمون
۰,۱۶۳	۰,۴۹۸	۰,۶۱۹	سطح معنی داری

جدول (۵): تحلیل عاملی اکتشافی به منظور سنجش روایی سوالات

کارت ارزیابی متوازن	مدیریت بر مبنای ارزش	مدیریت کیفیت جامع	سنجه‌ها
.002	.286	.711	کار تیمی
-.011	.125	.722	گروه‌های کیفیت
-.081	.219	.743	آموزش

سنجه‌ها	مدیریت کیفیت جامع	مدیریت بر مبنای ارزش	کارت ارزیابی متوازن
ارزشیابی و بازخورد	.742	.060	.048
استفاده از اطلاعات	.602	.003	.015
اهداف کیفی	.531	-.041	.094
مشتری مداری	.751	.181	-.021
نظام پیشنهادات	.426	.169	-.146
بهبود مستمر	.636	.153	-.196
تعهد رهبری	.625	.169	.094
انسجام	-.113	.049	.747
استراتژی و فرآیند	.097	-.036	.711
آینده نگری	.004	-.067	.706
توجه به مشتریان	.215	.729	.025
توجه به احساسات فردی	.093	.650	-.030
ایجاد انگیزش	.242	.706	-.055
روابط انسانی	.100	.742	-.047
رضایت کارکنان	.088	.584	.030

۵-۱ بررسی نتایج تحلیل عاملی تأییدی

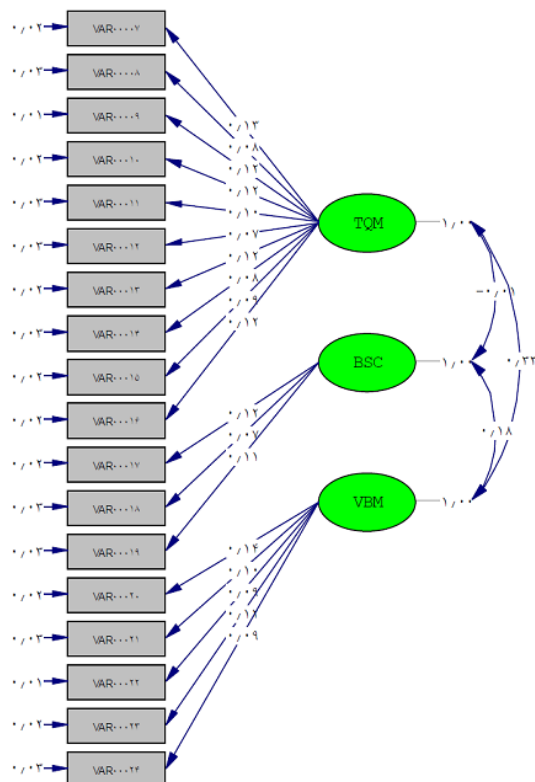
مدل تخمین سازه حسابداری مدیریت پیشرفته بر حسب مولفه‌های تشکیل دهنده آن به ترتیبی که در نمودار شکل (۲) بدان اشاره گردیده، نشان داده شده است. بر همین اساس، سطح تأثیر شاخص‌های مدیریت کیفیت فراگیر، کارت امتیازی متوازن و مدیریت بر مبنای ارزش بر روی سطح حسابداری مدیریت پیشرفته تبیین می‌گردد.

برای داشتن روایی باید بین سازه و بُعد و بین بُعد و شاخص همبستگی مثبت و معنی‌داری داشته باشد. مدل تخمین استاندارد، مدلی است که از تطابق دو ماتریس کوواریانس مدل داده‌ها حاصل می‌شود و تخمین پارامترهای مدل را نشان می‌دهد. در این مدل، میزان روابط بین سازه و بُعد و بُعد به شاخص نشان داده می‌شود. در صورتی که، رابطه بالاتر از ۰٫۶ باشد می‌توان گفت سؤالات مورد نظر، از قدرت تبیین بالاتری برخوردار است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود تمامی شاخص‌های در نظر گرفته شده برای عامل حسابداری مدیریت پیشرفته، تقریباً، دارای همبستگی‌های بالای ۰٫۶ می‌باشد. این مدل، مبتنی بر ضرایب همبستگی جزئی می‌باشد که امکان

مقایسه بین شاخص‌ها را میسر نمی‌سازد؛ به همین خاطر، مدل تخمین استاندارد ارائه می‌شود. مدل از نظر شاخص‌های تناسب در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارد. مقدار نسبت کای دو بر روی درجه آزادی با مقدار مجاز ۳ تفاوت اندکی دارد. مقدار RMSEA مدل برابر با ۰٫۰۰۰ و کوچکتر از ۰٫۰۸ می‌باشد. همچنین، سایر شاخص‌های نیکویی برازش همچون GFI^2 ، CFI^2 ، NFI^2 دارای مقادیری بزرگتر از مقدار مجاز ۰٫۸۰ می‌باشند.

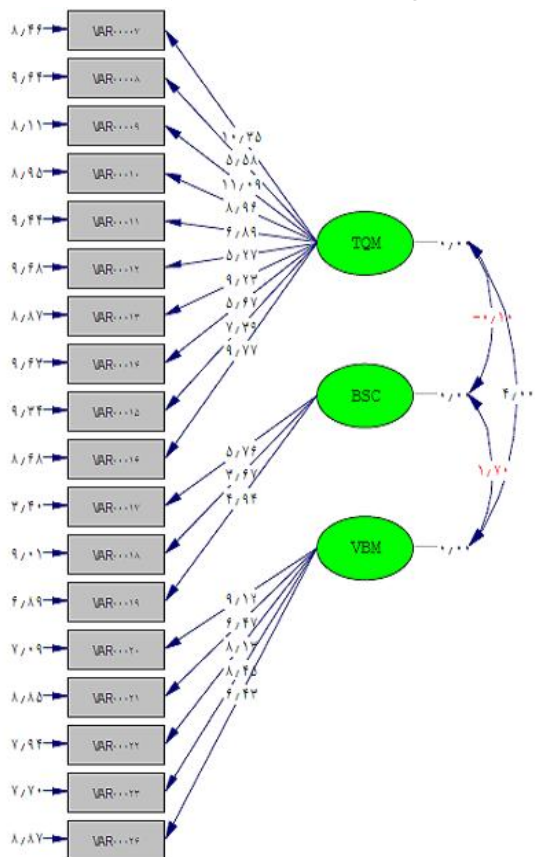
تمامی اعداد معنی‌داری کلیه پارامترهای مدل از عدد ۱٫۹۶ بزرگتر است؛ لذا، همبستگی مدل اندازه‌گیری متغیر مربوط تأیید می‌شود.

نتایج تحلیل کوواریانس، مطابق جدول فوق نشان می‌دهد که بین ابعاد به صورت دو به دو جهت‌گیری مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ بدین معنی که هرگونه بهبود یا افزایش در یکی از ابعاد حسابداری مدیریت پیشرفته همراه با افزایش در سایر ابعاد خواهد بود. به طور کلی مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش و برآوردهای مربوط به متغیرهای برونزا در جدول (۶) نشان داده شده است.

Chi-Square=209,67, df=246, P-value=0,95505, RMSEA=0,000

شکل (۲): مدل تخمین سازه حسابداری مدیریت پیشرفته

Chi-Square=209,67, df=246, P-value=0,95505, RMSEA=0,000

شکل (۳): مدل اعداد معنی داری سازه حسابداری مدیریت پیشرفته

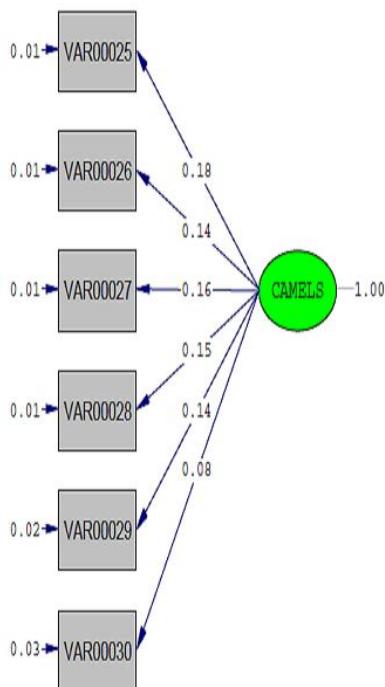
جدول (۶): شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی - متغیرهای برونزا

مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش	برآوردهای مدل اصلی	سنجدها
کمتر از ۳	۱/۵۰	(کای دو بر درجه‌ی آزادی)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹۲	GFI (نیکویی برازش)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹۰	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)
کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۱۶	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۹	CFI (بrazندگی تعدیل یافته)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۰	NFI (بrazندگی نرم شده)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۹	NNFI (بrazندگی نرم نشده)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۹	IFI (بrazندگی فزاینده)

مقایسه بین شاخص‌ها را میسر نمی‌سازد؛ به همین خاطر، مدل تخمین استاندارد ارائه می‌شود. مدل، از نظر شاخص‌های تناسب در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارد. مقدار نسبت-کای دو بر روی درجه آزادی با مقدار مجاز ۳ تفاوت اندکی دارد. مقدار RMSEA مدل برابر با 0/039 و کمتر از ۰,۰۸ می‌باشد. همچنین، سایر شاخص‌های نیکویی برازش همچون GFI, NFI, CFI دارای مقادیری بزرگتر از مقدار مجاز ۰,۹۰ می‌باشند.

مدل تخمین سازه‌های درونزا و به عبارت دیگر سازه نظام ارزیابی سلامت بانکی بر حسب مولفه‌های تشکیل دهنده آن به ترتیبی که در نمودار (۴) بدان اشاره گردیده، نشان داده شده است.

تمامی شاخص‌های در نظر گرفته شده برای سازه‌های درونزا، تقریباً دارای همبستگی‌های بالای ۰,۶ می‌باشد. این مدل مبتنی بر ضرایب همبستگی جزئی می‌باشد که امکان

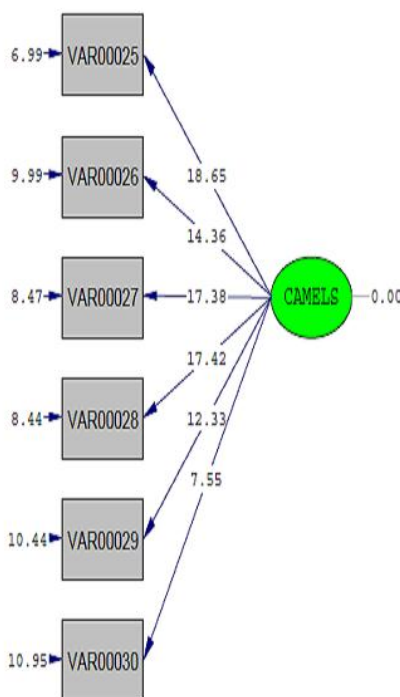

Chi-Square=12.42, df=9, P-value=0.19066, RMSEA=0.039

شکل (۴): مدل تخمین سازه‌های درونزا

جدول (۷): شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی - متغیرهای درونزا

مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش	برآوردهای مدل اصلی	سنججه‌ها
کمتر از ۳	۱/۳۸	(کای دو بر درجه‌ی آزادی)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹۸	GFI (نیکویی برازش)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹۶	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)
کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۳۹	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۰	CFI (برازندگی تعدیل یافته)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۹	NFI (برازندگی نرم شده)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۰	NNFI (برازندگی نرم نشده)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۰	IFI (برازندگی فزاینده)

Chi-Square=12.42, df=9, P-value=0.19066, RMSEA=0.039

شکل (۵): مدل اعداد معنی‌داری سازه‌های دورنزا

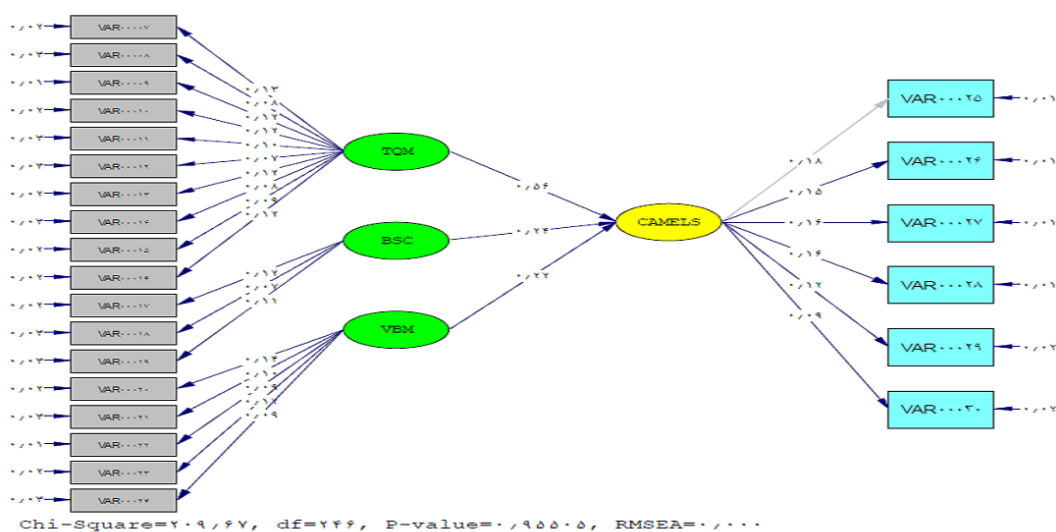
بهبود یا افزایش در یکی از ابعاد سازه درونزا همراه با بهبود و افزایشی در سایر ابعاد خواهد بود. به همین ترتیب، مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش و برآوردهای مربوط به متغیرهای درونزا در جدول زیر نشان داده شده است. با در نظر گرفتن تحلیل عاملی تأییدی و ارزیابی سطح اثرگذاری هر یک از سنججه‌ها بر روی متغیرهای تعیین شده، در این بخش تحلیل مسیر روابط میان متغیرها ارائه می‌گردد. فرضیه‌های مدل اندازه‌گیری: بین متغیرهای مکنون مربوط و شاخص‌های متناظر با آنها، همبستگی مثبت وجود

پس از شناسایی مدل مفهومی و مدل تخمین استاندارد و غیر استاندارد، مدل اعداد معنی‌داری ارائه می‌شود. این مدل، به این دلیل ارائه می‌شود که معنی‌داری ارتباط بین سازه و بُعد و رابطه بین بُعد و شاخص تعیین گردد. تمامی اعداد معنی‌داری کلیه پارامترهای مدل از عدد بزرگتر است؛ لذا، همبستگی مدل اندازه‌گیری متغیر مربوط تأیید می‌شود. نتایج تحلیل کوواریانس، مطابق جدول فوق نشان می‌دهد که بین ابعاد، به صورت دو به دو، جهت‌گیری مثبت و معنی‌داری وجود دارد بدین معنی که هرگونه

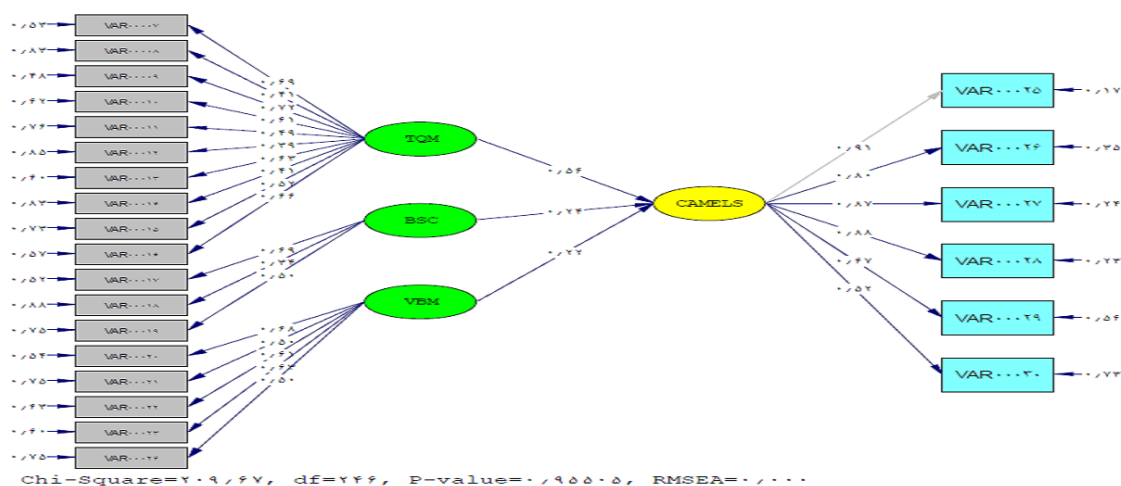
تفسیر کرد. برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی و مدل مسیر چندین مشخصه برازندگی وجود دارد.

در این پژوهش، برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی از شاخص‌های کای دو (χ^2)، ریشه میانگین مجذورات باقی مانده ($\text{RMR}^{۲۴}$)، شاخص برازندگی (GFI)، شاخص تعدیل برازندگی ($\text{AGFI}^{۲۵}$)، شاخص نرم‌شده برازندگی (NFI)، شاخص نرم‌نشده برازندگی ($\text{NNFI}^{۲۶}$)، شاخص برازندگی فزاینده ($\text{IFI}^{۲۷}$)، شاخص برازندگی تطبیقی (مقایسه‌ای) (CFI) و شاخص بسیار مهم ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) استفاده شده است.

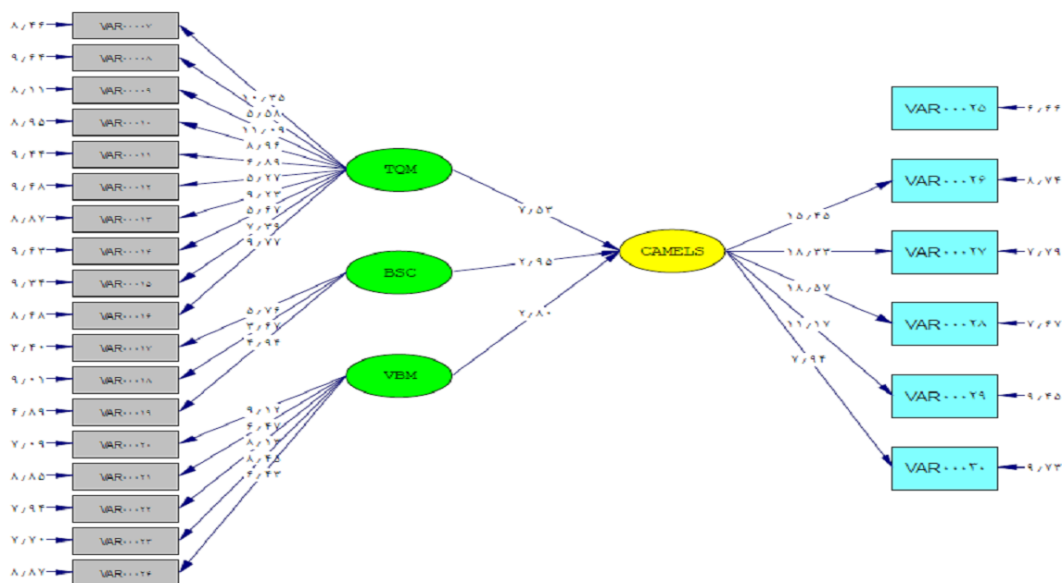
دارد. مدل از نظر شاخص‌های تناسب در وضعیت نسبتاً مناسبی قرار دارد. مقدار $\text{RMSEA}^{۲۳}$ مدل برابر با ۰,۰۱۹ و کمتر از ۰,۰۸ می‌باشد. همچنین، سایر شاخص‌های نیکویی برازش هم-چون GFI، NFI و CFI دارای مقادیری بزرگتر از مقدار مجاز ۰,۹۰ می‌باشند. از میان روابط تعیین شده، ضرایب معنی‌داری مربوط به ارتباط میان متغیرهای نظام ارزیابی سلامت بانکی و فرآیند خلق و تخصیص ارزش کمتر از عدد ۱,۹۶ برآورد می‌گردد. در کار با برنامه لیزرل، هر یک از شاخص‌های به‌دست‌آمده برای مدل به تنهایی دلیل برازندگی یا عدم برازندگی آن نیست؛ بلکه، این شاخص‌ها را باید در کنار یکدیگر و با هم

شکل (۶): مدل تخمین تحقیق

شکل (۷): مدل استاندارد تحقیق

شکل (۸): مدل اعداد معنی داری تحقیق

این معیار بین صفر تا یک متغیر می‌باشد که هرچه به عدد یک نزدیک تر باشد، نیکویی برازش مدل با داده‌های مشاهده شده بیشتر است. به طور کلی، در مدل معادلات ساختاری هر چه مقدار GFI بالاتر از ۰/۸ باشد مدل از لحاظ این شاخص در وضعیت خوبی قرار دارد (جارزکاگ و سوربوم، ۱۹۸۸). مقدار GFI گزارش شده برابر با ۰/۹ است. برای بررسی اینکه مدل مورد نظر چگونه برازندگی و صرفه‌جویی را با هم ترکیب می‌کند از شاخص بسیار توانمند ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب RMSEA استفاده شده است. شاخص RMSEA، ریشه میانگین مجذورات تقریب می‌باشد. این شاخص، برای مدل‌های خوب ۰/۰۵ و کمتر است، مقدار ناچیز RMSEA در این مدل (۰/۰۰۰) محاسبه شده است و نشان از تبیین مناسب کوواریانس‌ها دارد.

از آزمون χ^2 اغلب به عنوان شاخص موفقیت نام برده می‌شود. این شاخص به سادگی نشان می‌دهد که آیا بیان مدل ساختار روابط میان متغیرهای مشاهده شده را توصیف می‌کند یا خیر. هر چقدر مقدار χ^2 کوچک تر باشد بهتر است. این شاخص، معمولاً، تحت شرایط نرمال بودن چند متغیره صادق است و نسبت به اندازه نمونه حساس است؛ زیرا، ممکن است یک مدل در اندازه نمونه کم تناسب داشته باشد، ولی در نمونه زیاد برازش نداشته باشد. برخی محققان، از این نسبت به عنوان شاخص جایگزینی استفاده می‌کنند؛ اما، این شاخص نیز محدودیت‌هایی مشابه χ^2 دارد. در مورد نسبت مجذور کای دو χ^2 به درجه آزادی قطعیت وجود ندارد و در منابع مقدار زیر ۳ قابل قبول است که در مدل حاضر این مقدار ۱/۰۸۶ محاسبه شده است. معیار GFI نشان‌دهنده اندازه‌ای از مقدار نسبی واریانس‌ها و کوواریانس‌ها می‌باشد که توسط مدل تبیین می‌شود.

جدول (۸): شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی - متغیرهای درونزا

مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش	برآوردهای مدل اصلی	سنجه‌ها
کمتر از ۳	۰/۸۵۲	(کای دو بر درجه‌ی آزادی)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹۲	GFI (نیکویی برازش)
بالاتر از ۰/۸	۰/۹	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)
کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۰۰	RMSEA (ریشه میانگین مربعات خطای برآورد)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۰	CFI (برازندگی تعدیل یافته)
بالاتر از ۰/۹	۰/۹۴	NFI (برازندگی نرم شده)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۱	NNFI (برازندگی نرم نشده)
بالاتر از ۰/۹	۱/۰۱	IFI (برازندگی فزاینده)

۶- بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحلیل صورت گرفته بر روی داده‌های موجود، به شرح جدول (۹)، نشان می‌دهد که حسابداری مدیریت پیشرفته در ارتقای سلامت بانکی موثر می‌باشد. این مهم را می‌توان بر اساس معنی‌دار بودن اعداد بدست آمده در آزمون‌ها و همچنین مثبت بودن ضرایب استنباط نمود.

این بدان معناست که بانک‌ها برای بهبود سلامت بانکی، باید در استراتژی‌های حوزه مالی، علاوه بر اقدامات شکلی (ایجاد واحد حسابداری مدیریت) بکارگیری تکنیک‌های حسابداری مدیریت را بیش از پیش، جدی گرفته؛ و آنها را متناسب با اقتضائات حاکم، به حیثه اجرا در آورند. نکته حائز اهمیت این است که، با توجه به زمان و هزینه بر بودن اجرای این تکنیک‌ها و از طرف دیگر ضرورت بهبود سلامت بانکی برای بانک‌ها، به عنوان یک الزام نظارتی، از سوی بانک مرکزی ج.ا.ایران، تکنیک‌های حسابداری مدیریت در نظر گرفته شده، به چه ترتیبی و چگونه در اولویت اجرا قرار گیرند.

برای بررسی اینکه یک مدل به خصوص در مقایسه با سایر مدل‌های ممکن، از لحاظ تبیین مجموعه‌ای از داده‌های مشاهده شده تا چه حد خوب عمل می‌کند از مقادیر شاخص نرم‌شده برازندگی (NFI)، شاخص نرم‌نشده برازندگی (NNFI)، شاخص برازندگی فزاینده (IFI) و شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) استفاده شده است. مقادیر بالای ۰/۹ این شاخص‌ها حاکی از برازش بسیار مناسب مدل طراحی شده در مقایسه با سایر مدل‌های ممکن است. در نهایت، مدلی که در آن، این شاخص ۰/۹ یا بیشتر باشد برازش ضعیفی دارد.

به طور کلی، مقادیر قابل قبول شاخص‌های برازش و برآوردهای مدل اصلی در جدول (۸) نشان داده شده است.

تأثیرگذاری تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته بر میزان سلامت بانکی در شکل (۸) نشان داده شده است. ضرایب معنی‌داری حاکی از تأثیر مثبت و قوی میان حسابداری مدیریت پیشرفته بر روی شاخص‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی است.

جدول (۹): شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تأییدی - متغیرهای درونزا

شاخص	ضریب شاخص	مولفه	ضریب مولفه	امتیاز نرمال شده	رتبه مولفه
مدیریت کیفیت فراگیر	۰,۵۶	کار تیمی	0.39	0.10	2
		گروه‌های کیفیت	0.23	0.06	9
		آموزش	0.40	0.10	1
		استفاده از اطلاعات	0.34	0.08	5
		ارزشیابی و بازخورد	0.27	0.07	7
		اهداف کیفی	0.16	0.04	11
		مشتری مداری	0.35	0.09	4
		نظام پیشنهادات	0.23	0.06	8
		بهبود مستمر	0.29	0.07	6
کارت امتیازی متوازن	۰,۲۴	تعهد رهبری	0.37	0.09	3
		انسجام و یکپارچگی	0.17	0.04	10
		استراتژی و فرآیند	0.06	0.01	18
مدیریت مبتنی بر ارزش	۰,۲۲	آینده‌نگری	0.12	0.03	15
		توجه به مشتریان	0.15	0.04	12
		توجه به احساسات فردی	0.11	0.03	17
		ایجاد انگیزش	0.13	0.03	14
		روابط انسانی	0.14	0.03	13
		رضایت کارکنان	0.11	0.03	16

جدول (۱۰): شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی تاییدی - متغیرهای درونزا

رتبه مولفه	وضعیت معنی داری	عدد معنی داری	ضریب خطا	ضریب مولفه	مولفه
...	عدم معنی داری	کمتر از ۱,۹۶	۰,۱۷	۰,۹۱	کفایت سرمایه
۳	معنی داری	۱۵,۴۵	۰,۳۵	۰,۸۰	کیفیت دارایی
۲	معنی داری	۱۸,۳۳	۰,۷۴	۰,۸۷	مدیریت
۱	معنی داری	۱۸,۵۷	۰,۲۳	۰,۸۸	سودآوری
۴	معنی داری	۱۱,۱۷	۰,۵۶	۰,۶۷	مدیریت نقدینگی
۵	معنی داری	۷,۹۴	۰,۷۳	۰,۵۲	حساسیت به ریسک بازار

از ابزارهای جدید حسابداری مدیریت دارد. بکارگیری ابزارهای نوین حسابداری مدیریت بر شاخص ارزش افزوده اقتصادی مثبت و معنی دار است. دیانتی دیلمی و همکاران (۱۳۹۴) بیان می‌دارند که هر چه شرکت‌ها از ابزارهای مدیریت مراحل تکامل حسابداری مدیریت بالاتر استفاده می‌کنند، سود عملیاتی آنها نیز بیشتر می‌شود؛ البته، در این مورد استثنایی نیز وجود دارد. شرکت‌هایی که از ابزارهای مدیریت هزینه مرحله تکامل دوم حسابداری مدیریت استفاده می‌کنند نسبت به شرکت‌هایی که از ابزارهای مدیریت هزینه مراحل سوم و چهارم استفاده می‌کنند سود عملیاتی بالاتری دارند.

بر اساس تحقیق کپارزم و همکاران (۲۰۱۳)^{۲۸} در رابطه با TQM، عوامل تعهد مدیریت ارشد، تمرکز بر مشتری، پیشرفت مستمر، تمرکز بر فرآیند، تصمیم‌گیری مبتنی بر حقیقت، و افراد متعهد، تحلیل و اولویت بندی شدند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد عامل مدیریت ارشد متعهد، بالاترین اهمیت را دارد، پس از آن تمرکز بر مشتری، پیشرفت مستمر، افراد متعهد، تصمیمات مبتنی بر حقیقت و نهایتاً، تمرکز بر فرآیند دارای اهمیت می‌باشند. امل بن (۲۰۱۲)، نیز بیان داشت، مدیریت ارزش و هزینه یابی بر مبنای فعالیت با یکدیگر می‌توانند به مدیران کمک کنند تا حاشیه سود را دقیق‌تر پیش بینی کنند و به تجزیه و تحلیل رضایت مشتریان بپردازند.

با توجه به نتایج فوق، نتایج حاصل از این پژوهش تا حد بالایی هم راستا با تحقیقات پیش‌گفته می‌باشد و تنها از منظر اولویت‌بندی شاخص‌های TQM این پژوهش با پژوهش کپارزم و همکاران که تعهد مدیریت را با اولویت بالا دانسته‌اند متفاوت می‌باشد.

از آنجائی که تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته تأثیرگذاری قابل توجهی در ارتقای سلامت بانکی بانک‌ها دارند، پیشنهاد می‌گردد؛

معنی دار بودن اعداد مربوط به آزمون مدل و بررسی ضرایب نشان می‌دهد، در بین تکنیک‌های حسابداری مدیریت پیشرفته، مدیریت کیفیت فراگیر دارای بالاترین اثرگذاری بوده و سایر اولویت‌ها، به ترتیب، کارت امتیازی متوازن و مدیریت بر مبنای ارزش می‌باشند.

در مورد TQM "آموزش"، "کار تیمی" و "تعهد رهبری" به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند. در بحث کارت ارزیابی متوازن، "انسجام و یکپارچگی" در بالاترین درجه قرار گرفته است. در نهایت، در مورد مدیریت بر مبنای ارزش، "توجه به مشتریان" و "روابط انسانی" از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشند. جدول (۹) به بررسی این شاخص‌ها می‌پردازد.

نتایج حاصل از تحلیل صورت گرفته بر روی داده‌های موجود، به شرح جدول (۱۰)، نشان می‌دهد از میان مولفه‌های مربوط به نظام ارزیابی سلامت بانکی، اثرگذاری مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته بر روی کفایت سرمایه چندان قابل اعتنا و معنی دار نبوده است. دلیل این امر را می‌توان به تغییرات کم بین کفایت سرمایه در بین بانک‌ها نسبت داد و بیان نمود که با توجه به اینکه حتی بانک‌های با وضعیت نسبتاً پایدار (از منظر دیگر شاخص‌ها) دارای کفایت سرمایه نه چندان قابل قبول هستند. بنابراین، این معیار را نمی‌توان بر اساس رویکردهای حسابداری مدیریت پیشرفته، به تنهایی، بهبود بخشید و احتیاج به مولفه‌های دیگری نیز می‌باشد. در مورد سایر شاخص‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، به ترتیب، سودآوری، مدیریت، کیفیت دارایی، مدیریت نقدینگی و حساسیت به ریسک بازار، بالاترین تأثیر پذیری را از مولفه‌های حسابداری مدیریت پیشرفته دارا می‌باشند.

حسابداری مدیریت پیشرفته دستیابی به سلامت بانکی را تسهیل می‌سازد ولی در اجرا با چالش همراه می‌باشد. به عبارت دیگر، عدم اطمینان محیطی تأثیر معنی داری بر میزان استفاده

شعب بانک‌ها به جای کاربری فعلی، به سوپر مارکت‌های مالی و مراکز مشاوره مالی تبدیل شوند. به نحوی که با ارائه خدمات متمایز، انتظارات مادی و معنوی مشتریان را در طول زمان به شکلی تأمین نمایند؛ تا مشتریان همواره در ارتباط با آنها، احساس برنده بودن داشته باشند. به عبارت بهتر، به منظور دستیابی به مشتریان وفادار و شریک، بانک‌ها و موسسات اعتباری، استراتژی پیشرانی مشتری را همواره مد نظر داشته باشند.

(۷) با توجه به تأثیرگذاری تکنیک کارت ارزیابی متوازن بر مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، پیشنهاد می‌گردد؛ این تکنیک با اولویت دوم و با تمرکز بر مشتری مداری و انسجام و یکپارچگی سازمان، توسط بانک‌ها و موسسات اعتباری به اجرا گذاشته شود.

(۸) توجه به تأثیرگذاری تکنیک مدیریت بر مبنای ارزش بر مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، پیشنهاد می‌گردد؛ این تکنیک، نیز توسط بانک‌ها و موسسات اعتباری به اجرا گذاشته شود؛ و از طریق طراحی بسته‌های انگیزشی ارزشمند، کارکنان به شرکای سازمانی تبدیل شوند.

فهرست منابع

- * احمدپور کاسگری، احمد، سودبخش، امیر. (۱۳۹۴). رویکرد مدیریت کیفیت جامع و بهبود عملکرد مالی در بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و سرمایه‌گذاری. حسابداری مدیریت ۸، ۲۶، ۲۱-۳۸.
- * احمدیان، اعظم. (۱۳۹۲). ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی در بانک‌های ایران (۱۳۹۱-۱۳۹۰)، سایت پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی ج.ا.ایران.
- * بانک مرکزی ج.ا.ایران. (۱۳۹۳). سند اهداف، برنامه‌ها و سیاست‌های بانک مرکزی در راستای اجرایی نمودن سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، سایت بانک مرکزی ج.ا.ایران.
- * حاجیه‌ها، زهره و مهدی خراطزاده. (۱۳۹۳). بررسی رابطه کاربرد نوآوری‌های حسابداری مدیریت و شاخص‌های مالی ارزیابی عملکرد در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۳، ۴۰-۲۹، ۱۱.
- * حسینی، سید مهدی و مهدی‌زاده اشرفی، علی. (۱۳۸۸). روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات یکان، تهران، چاپ دوم.
- * دیانتی دیلمی، زهرا، بیگی، امیرعلم، برزگر، مرتضی.

(۱) با توجه به اینکه مولفه‌های آموزش کارکنان، کار تیمی و روابط انسانی ضرایب بالایی را به خود اختصاص داده‌اند؛ بانک‌ها و موسسات اعتباری برای اجرای موفق تکنیک‌های حسابداری مدیریت، به مسائل روان‌شناختی و فرهنگ کارکنان، توجه ویژه داشته باشند. این امر نیازمند یک برنامه جامع و افراد متخصص می‌باشد، تا از طریق آنها، فرهنگ تحول‌گرای، تعهد عاطفی به سازمان و روحیه کار تیمی در کارکنان تقویت گردد.

(۲) بانک‌ها و موسسات اعتباری از طریق ایجاد شبکه‌های سازمانی که نوعاً تفاوت‌های داخلی را نشان می‌دهند، نسبت به شناسایی کارکنانی که روحیه پذیرش تحول را دارند، اقدام؛ و از آنها به عنوان عوامل پیش‌برنده استفاده نمایند.

(۳) با توجه به ضرورت تأمین پیش‌نیازهای آموزشی و فرهنگی کارکنان، بانک‌ها و موسسات اعتباری، تکنیک‌های حسابداری مدیریت را به صورت تدریجی پیاده‌سازی نمایند. در این راستا و با توجه به نتایج تحقیق حاضر، مدیریت کیفیت فراگیر (با تمرکز بیشتر بر آموزش کارکنان، توسعه کار تیمی، تعهد رهبری و مشتری مداری)، به عنوان اولویت اول، اجرائی شود؛ تا از این طریق، کیفیت "مدیریت" به عنوان یکی از مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، در آنها ارتقا یابد.

(۴) با توجه به اثرگذاری "ارزیابی عملکرد" به عنوان یکی از مولفه‌های مدیریت کیفیت فراگیر، بر کیفیت دارائی‌های بانک‌ها و موسسات اعتباری و ریسک سازمان، به عنوان مولفه‌های نظام ارزیابی سلامت بانکی، هر شعبه به عنوان یک واحد مستقل کسب و کار در نظر گرفته شود و از طریق برگزاری مجامع داخلی، عملکرد کارکنان و واحدهای مذکور، در خصوص عملیات مختلف بانک، به طور عام، و در خصوص تسهیلات اعطائی به عنوان یک دارائی مولد و در عین حال هزینه بر، به طور خاص، مورد ارزیابی دوره‌ای قرار گیرد.

(۵) به منظور تبیین جایگاه سیستم ارزیابی عملکرد و ایجاد انگیزه لازم در کارکنان، این سیستم به نظام پرداخت بانک‌ها و موسسات اعتباری متصل گردد.

(۶) از آنجائی که، یکی دیگر از دلایل عدم تعادل فوق، هزینه‌های سنگین اداره شعب بانک‌ها و عدم تنوع خدمات بانکی کارمزد محور می‌باشد؛ بانک‌ها و موسسات اعتباری با بکارگیری تکنیک‌های مورد مطالعه، بستر خلاقیت و نوآوری کارکنان را برای طراحی خدمات و محصولات نوین و شناسایی کانال‌های توزیع فراهم نمایند؛ تا جائی که

- Production and TPM, Procedia-Social and Behavioral Sciences 65, 186-191.
- * Ahmed Ayedh, A.M., Housseem Eddine, C.O. (2016). The impact of advance management accounting techniques on performance: The case of Malaysia, MIDDLE EAST JOURNAL OF BUSINESS 10(2), 3-13.
- * Amara, T. and Benelifa, S. (2017), The impact of external and internal factors on the management accounting practices, International Journal of Finance and Accounting 6(2), 46-58.
- * Amel Ben H., Bahia B. (2012). Value management and activity based costing model in the Tunisian restaurant, International Journal of Contemporary Hospitality Management 24, 269 – 288.
- * Demirbag, M., Tatoglu, E., Tekinkus, M., Zaim, S. (2005). An analysis of the Relationship between TQM Implementation and Organizational Performance Evidence from Turkish SMEs, Journal of Manufacturing Technology Management, 17(6), 829-847.
- * Hoque, Z. (2004). A Contingency Model of the Association Between Strategy, Environmental Uncertainty and Performance Measurement: Impact on Organizational Performance.” International Business Review 13.
- * Kaplan, R. S., and Anderson, S. R. (2004). Time-Driven Activity-Based Costing-Tool Kit. Harvard Business Review, 82, 131-138.
- * Kiarazm, A., Koochkan, F. (2013). Prioritizing Effective TQM Values on Financial Performance by Using AHP, Journal of Basic and Applied Scientific Research 3(4), 197-202.
- * Kumar, V., Choisne, F. (2008). Impact of TQM on Company's Performance. International Journal of Quality & Reliability Management 26(1), 23-37.
- * Rigby, D. (2001). Management Tools and Techniques: A survey, California Management Review, 43(2), 139-160.
- * Shahzadi, S., Khan, R., Toor, M., Haq, A. (2018). Impact of external and internal factors on management accounting practices: a study of Pakistan, Asian Journal of Accounting Research 3(2). 211-223.
- * Sunarni, C.W. (2015), Management accounting practices at hospitality business in Yogyakarta, Indonesia, Review of Integrative Business and Economics Research 4(1), 380.
- * Valmohammadi, Ch. (2011). The Impact of TQM Implementation on the Organizational Performance of Iranian Manufacturing SMEs. The TQM Journal 23(5), 496-509
- (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین کاربرد ابزارهای پیشرفته حسابداری مدیریت و ارزش افزوده اقتصادی. حسابداری مدیریت، ۹، ۳۰-۸۷-۹۶.
- * رسول‌اف، جلال. (۱۳۹۳). طرح تحول بنیادین در فضای کسب و کار، همایش روسای شعب بانک آینده، تهران، ساختمان مرکزی بانک آینده.
- * زارعی، سونیا. و برزگر، الهه. (۱۳۹۶). ارزیابی تأثیر تصویرسازی داده‌ها در گزارش‌های حسابداری مدیریت بر تصمیم‌گیری مدیران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت ۳۴، ۱-۱۳.
- * سپاسی، سحر. انواری رستمی علی‌اصغر، علی صیادی سومار. (۱۳۹۴). تأثیر توانایی مدیریت بر تجدید ارائه صورت‌های مالی با تأکید بر انگیزه‌های فرصت طلبانه، فصلنامه دانش حسابداری مالی، ۲، ۴، ۸۹-۱۱۰.
- * صیادی سومار، علی، نصری، خدیجه، سبزلعلی پور، فرشاد. (۱۳۹۷). تکامل ابزارهای حسابداری مدیریت؛ راهکاری برای کاهش سایه شوم تجدید ارائه فرصت‌طلبانه، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت ۱۱، ۳۸، ۵۹-۷۸.
- * فیل سرائی، مهدی، طلوعی، رها، حسینی، نرجس، دهقان نیری، علی. (۱۳۹۵). تصمیم‌گیری و حسابداری مدیریت: دو مطالعه موردی برون‌سپاری. فصلنامه پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری، ۱۶، ۵۱-۸۲.
- * کاشانی‌پور، محمد، حمیدی‌زاده، علی، کاظمپور، مرتضی، کبیرپور، مرتضی. (۱۳۹۷). تأثیر عوامل اقتصادی و انسانی در بکارگیری ابزارهای حسابداری مدیریت (شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران). فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، ۱۱، ۳۶، ۸۱-۹۲.
- * کمالی، زهرا، فرج زاده دهکردی، حسن، سپاسی، سحر. (۱۳۹۳). اثر تجدید ارائه و نوع آن (فرصت طلبانه یا غیر فرصت طلبانه) بر رشد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم اقتصادی تهران.
- * وطن‌پرست، محمدرضا، تصدی‌کاری، محمدجواد، احمدزاده لایق، نرگس. (۱۳۹۷). مروری بر تاریخچه و تکنیک‌های حسابداری مدیریت، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، ۱، ۲، ۳۹-۵۳.
- * Affes, H., Ayadi, F. (2014). Contextual factors impact on the use of new management accounting practices: An empirical analysis in the Tunisian context. Journal of Research in International Business and Management 4, 45-55.
- * Ahmad, M, F., Zakuan, N., Jusoh, A., Takala, J. (2012). Relationship of TQM and Business Performance with Mediators of SPC, Lean

یادداشت‌ها

¹ Financial System

² Advanced Management Accounting

³ Total Quality Management

⁴ Activity Based Costing

⁵ Activity Based Costing

⁶ Balanced Score Card

- ⁷ Value Based Management
- ⁸ Benchmarking
- ⁹ Federal Financial Institutions Examination Council
- ¹⁰ the Office of the Comptroller of the Currency
- ¹¹ the Office of Thrift Supervision
- ¹² Capital Adequacy
- ¹³ Asset Quality
- ¹⁴ Management
- ¹⁵ Earnings
- ¹⁶ Liquidity Management
- ¹⁷ Sensitivity to Market Risk
- ¹⁸ Chartered Institute of Management Accountants.
- ¹⁹ American Institute of Certified Public Accountants
- ²⁰ Goodness of Fit Index
- ²¹ Normed Fit Index
- ²² Comparative Fit Index
- ²³ Root Mean Square Error of Approximation
- ²⁴ Root Mean Square Residual
- ²⁵ Adjusted Goodness of Fit Index
- ²⁶ Non-Normed Fit Index
- ²⁷ Incremental Fit Index
- ²⁸ Kiarazm, et al .2013